Call for Papers: Special Issue of "Studia Rossica Posnaniensia" (2022, vol. XLVII/ 1)

"From Perestroika to Putin and the Pandemic: Russian humour since the mid-1980s to the present"

1) Scope of the special issue and the relevance of the subject:

The term 'humour' tends to be used in many different ways. Sometimes its meaning is treated very broadly and is identified with the comic, although many forms of humour are more easily associated with seriousness, melancholy or even sadness. Representations of this phenomenon are known from the works of Nikolai Gogol, Mikhail Saltykov-Shchedrin, Anton Chekhov, Mikhail Zoschenko, Abram Terts, Grigori Gorin or Fazil Iskander. Humour can be also found in many forms of cultural expression, such as satire, film comedies, *anekdoty*, internet memes, etc. In the Russian context it often brings to mind well-grounded theoretical approaches (e.g. Mikhail Bakhtin, Vladimir Propp), popular authors (Igor Guberman, Mikhail Zhvanetsky), certain themes (politics, human vices, stereotypes), genres or stylistic devices (*estradnyj yumor*, *evreyskiy yumor*, menippea, sarcasm, cynicism, obscenity, hyperbole).

This special issue of "Studia Rossica Posnaniensia" (2022, vol. XLVII/ 1) wants to uncover new perspectives on the research of humour and satire from the Perestroika all the way to Putin and the corona virus pandemic. In these trying times it seems important to recall that both forms have had a long history in the development of Slavonic literatures, languages and cultures. They have always been and remained one of the important carriers of the reflection on the most essential questions concerning human existence. We would like to continue the discussion on the complexity of the topic in all its variations, inviting multiple perspectives in its study, including new theoretical considerations, experimental methodologies, comparative and interdisciplinary approaches. It is clearly not a saturated subject of study or a case, which is in any way "closed". In this special issue, we plan to focus on humour and satire in the late Soviet era and in the subsequent decades, as these are periods that are less widely studied, but their analysis can offer a new understanding of the past and the present. This is evident, for instance, in the popularity of Soviet tropes in internet memes or in unique genre forms coexisting with, controlling or competing with conventions in postmodern and contemporary fiction. One of such phenomena is *gossmekh*, humour appropriated by the state that presumably appeals to the taste of the masses[1], which can be seen as the counterpart of Soviet dissident humour. Whereas some may dismiss this type of humour as "unfunny" or lacking social criticism, the immense popularity of Soviet film in the 21st century, for example, calls for a closer look at the relevance of humour beyond dissident works. Other issues yet to be explored are, for example, how far the division between *gossmekh* and dissident humour helps us understand humour (or not) and also if, in today's Russia, humorous cultural expressions targeted at the masses can be considered *gossmekh* or another term needs to be worked out.

Recent studies on the topic show both the relevance of the subject and its popularity. The publication, in Russia and abroad, of countless collections of Soviet jokes has resulted in the popularisation of some myths, such as the notion that Soviet humour and satire somehow played a part in the demise of the Soviet Union or even gave citizens a form of political power[2]. Research in the afterlife of Stalin jokes, in turn, shows how the same jokes were "recycled" all the way to the Putin era, with the subject of the joke being randomly interchanged to even include dissident figures, providing parody and social relief in difficult times. "The transformation shows how dangerous it is to use jokes as a source of information either about reality or about people's attitudes to this reality"[3].

2) Possible topics and areas of discussion include, but are not limited to, the following:

- New theoretical considerations touching upon today's understanding of satire, hybridization of generic conventions, fundamental models and concepts of the comic and humour in Russian culture;
- The 21st century reception of Soviet humour, such as that of Faina Ranevskaya's aphorisms in the internet, or the reception of Soviet heritage on YouTube and other online platforms;
- New perspectives on social humour: gender, class and ethnic relations, taboos, *anekdoty* about New Russians, "corona" jokes;
- Political and historical verse of the 1980ies, 1990ies, 2000 – ad-hominem-satire (satires on Brezhnev, Gorbachev, Yeltsin, Chernomyrdin, Zyuganov, Zhirinovsky, but also Clinton, Kohl etc.);
- Genres, styles and media: *gariki*, *gubariki*, *dvushki*, aphorisms, short stories, fables, *kukly*;
- Humour in Russian comedies as the adaptation of the tradition, e.g. Gogol's caricatures and absurd or the visual manner of Charlie Chaplin etc. (Muratova, Surikova, Bortko, Todorovsky, Rogozhkin);
- Intertextuality as the development of subplots, motifs and literary tradition in contemporary texts of culture (Korolev, Pelevin, Sorokin, Krusanov, Aksenov etc.);

3) Deadlines and organization of editorial process:

Submission of abstracts: 28.02.2021
Decision of the editors' committee: 15.03.2021
Submission of complete articles: 31.08.2021
Results of reviews: 30.10.2021
Submission of revised articles: 02.01.2022
Publication of the issue: 30.06.2022
Languages of submissions: Russian, German, English and Polish;

Abstracts (1000-1500 characters, in the language of the article) should be sent by email to the editors of the volume: Prof. Prof. h.c. Dr Michael Düring (dueringm@slav.uni-kiel.de), Dr Elisa Kriza (elisa.kriza@uni-bamberg.de), Prof. UAM Dr hab. Beata Waligórska-Olejniczak (beata.waligorska@amu.edu.pl) by February 28, 2021;

We kindly ask you to submit complete papers (25,000-40,000 characters with spaces including bibliography) through the OJS platform at https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/login
Editorial guidelines can be found at:
https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/about/submissions
More information about the journal is available at the journal's website: http://srp.amu.edu.pl/en/about-the-journal/

[1] Dobrenko, Yevgeniy A. (Sostavitel′ bloka) "Gossmekh", *NLO*, 3 (121), 2013.
[2] Kristof, Nicholas. "To Beat Trump, Mock Him". *The New York Times*. 26 September 2020; Aron, Leon. "Russian Jokes Tell the Brutal Truth". *The Atlantic*. 29 November 2019.
[3] Kozintsev, Alexander. "Stalin Jokes and Humor Theory". *Russian Journal of Communication*, 2:3-4, 2009:199-214 (204).

«От перестройки до Путина и пандемии:
русский юмор с середины 1980-х до сегодняшнего дня»

1) О направленности спецвыпуска и актуальности темы

Термин «юмор» используется, как правило, по-разному. Иногда его значение трактуется очень широко, и юмор отождествляется с комическим, хотя многие формы юмора могут быть связаны скорее с чем-то серьезным, меланхолией или даже грустью. Проявления данного феномена известны из произведений Николая Гоголя, Михаила Салтыкова-Щедрина, Антона Чехова, Михаила Зощенко, Абрама Терца, Григория Горина и Фазиля Искандера. Юмор также можно найти и в других формах культурного самовыражения, таких как сатира, комедии, анекдоты, интернет-мемы и т. д. В российском контексте он также часто отсылает нас к связанным с ним фундаментальным теоретическим подходам (например, Михаила Бахтина, Владимира Проппа), к популярным авторам (Игорю Губерману, Михаилу Жванецкому), к определенным темам (политике, человеческим порокам, стереотипам), а также к жанрам или стилистическим приемам (эстрадному юмору, еврейскому юмору, мениппее, сарказму, цинизму, непристойности, преувеличению).

Планируемый специальный выпуск «Studia Rossica Posnaniensia» (2022, Vol. XLVII / 1) направлен на то, чтобы открыть новые перспективы в исследованиях юмора и сатиры от перестройки до Путина и пандемии коронавируса. В эти трудные времена представляется важным помнить, что обе данные формы имеют долгую историю в развитии славянских литератур, языков и культур. Они были и остаются одним из основных средств рефлексии над важнейшими вопросами человеческого существования. Мы хотели бы продолжить обсуждение сложности темы во всех ее вариациях и сделать возможным представление различных методов ее исследования, включая новые теории, экспериментальные методы, сравнительные и междисциплинарные подходы. Эта тема определенно еще не может считаться «закрытой». В специальном выпуске мы хотим сосредоточить внимание на юморе и сатире в позднюю советскую эпоху и в последующие десятилетия, поскольку эти фазы пока еще менее изучены, но их анализ позволяет по-новому понять прошлое и настоящее. Это можно увидеть, например, в популярности советских тропов в интернет-мемах или в специфических жанровых формах, которые сосуществуют, контролируют или конкурируют с условностями постмодернистской и современной художественной литературы. Одним из таких явлений является «госсмех» - принятый государством юмор, который в советскую эпоху якобы соответствовал вкусу масс и который можно рассматривать как противопоставление советскому диссидентскому юмору.[1] Некоторые могут отвергать этот тип юмора как «несмешной» или лишенный социальной критики, однако огромная популярность советского кино в 21 веке требует более пристального внимания на значимость юмора помимо произведений диссидентов. Другие вопросы, которые необходимо изучить в этой связи, включают, например, то, насколько разделение между госсмехом и диссидентским юмором помогает (или нет) нам понять юмор вообще и могут ли юмористические выражения культуры, ориентированные на массы в сегодняшней России, рассматриваться как часть нового госсмеха или же необходима разработка иного термина.

Текущие исследования по этой теме показывают как актуальность темы, так и ее популярность. Публикация многочисленных сборников советских анекдотов в России, а также за рубежом, привела к популяризации некоторых мифов, например, идеи о том,

[1] Добренко, Евгений А. (Составитель блока) “Госсмех.” *НЛО.* 3:121, 2013.

что советский юмор и сатира способствовали упадку Советского Союза или даже дали его гражданам некую форму политической власти. [2] Исследование «долгожительства» шуток о Сталине также показывает, как одни и те же шутки «повторно используются» вплоть до эпохи Путина, причем тема шутки меняется случайным образом и включает даже диссидентов с целью пародии, а также поддержки в тяжелые времена. “The transformation shows how dangerous it is to use jokes as a source of information either about reality or about people’s attitudes to this reality”[3].

2) В качестве возможных тем можно выделить следующие:

• новые теоретические соображения, которые касаются сегодняшнего понимания сатиры, гибридизации общих условностей, базовых моделей и концепций комизма и юмора в русской культуре;
• восприятие советского юмора в 21 веке, например, афоризмов Фаины Раневской в Интернете или восприятие советского наследия на YouTube и других онлайн-платформах;
• новые темы социального юмора: гендерные, классовые и этнические отношения, табу, анекдоты о «новых русских», анекдоты на тему «Корона»;
• политическая и «историческая» поэзия 1980-х, 1990-х и после 2000-х - сатиры ad hominem (сатиры на Брежнева, Горбачева, Ельцина, Черномырдина, Зюганова, Жириновского, а также иностранных политиков, таких как Клинтон, Коль и др.);
• жанры, стили и медиа: гарики, губарики, двушки, афоризмы, рассказы, басни, «Куклы»;
• юмор в русских комедиях как возобновление традиций, таких как карикатуры Гоголя и его абсурдность, визуальный стиль Чарли Чаплина и др. (Муратова, Сурикова, Бортко, Тодоровский, Рогожкин);
• интертекстуальность как развитие сюжетов, мотивов и литературных традиций в современных текстах (Королев, Пелевин, Сорокин, Крусанов, Аксенов и др.).

3) Сроки и организация:

Подача тезисов: 28.02.2021
Решение редакции о включении в сборник: 15.03.2021
Подача готовых статей: 31.08.2021
Конец редакционного процесса: 30.10.2021
Последний срок подачи переработанных статей: 02.01.2022
Публикация издания: 30.06.2022
Языки: русский, немецкий, английский и польский.

Тезисы (1000-1500 печ. знаков, на языке статьи) должны быть отправлены до 28-го февраля 2021 г. по электронной почте редакторам сборника: Prof. Prof. h.c. Dr. Michael Düring (dueringm@slav.uni-kiel.de), Dr. Elisa Kriza (elisa.kriza@uni-bamberg.de), Prof. Dr. Dr. habil. Beata Waligórska-Olejniczak (beata.waligorska@amu.edu.pl).
Готовые статьи (25.000-40.000 печ. знаков, включая пробелы и библиографию) просим Вас подать через платформу OJS по адресу
https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/login.
Редакционные правила можно найти на сайте по адресу:
https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/about/submissions

Более подробную информацию о журнале можно найти на сайте по адресу:
http://srp.amu.edu.pl/en/about-the-journal/

---

[2] Kristof, Nicholas. “To Beat Trump, Mock Him”. *The New York Times*. 26 September 2020; Aron, Leon. “Russian Jokes Tell the Brutal Truth”. *The Atlantic*. 29 November 2019.
[3] Kozintsev, Alexander. “Stalin Jokes and Humor Theory”. *Russian Journal of Communication*, 2:3-4, 2009:199-214 (204).

„Od pieriestrojki do Putina i pandemii: humor rosyjski od połowy lat 80. do dzisiaj”

1) Tematyka numeru specjalnego i jej aktualne znaczenie

Termin ‘humor’ bywa rozumiany na wiele różnych sposobów. Czasami znaczenie tego pojęcia traktowane jest bardzo szeroko, nierzadko humor utożsamiany jest z komizmem, choć wiele jego rodzajów łatwiej skojarzyć z powagą, melancholią, a nawet smutkiem. Reprezentacje tego zjawiska znamy z dzieł Nikołaja Gogola, Michaiła Sałtykowa-Szczedrina, Antona Czechowa, Michaiła Zoszczenki, Abrama Terca, Grigorija Gorina czy Fazila Iskandera. Humor odnajdujemy także w licznych formach kulturowych ekspresji, takich jak satyra, komedie filmowe, *anekdoty*, memy internetowe, etc. W kontekście rosyjskim przywodzi on często na myśl dobrze zakorzenione podejścia teoretyczne (np. Michaiła Bachtina, Władimira Proppa), popularnych autorów (Igora Gubermana, Michaiła Żwanietskiego), pewne tematy (jak polityka, ludzkie wady, stereotypy), gatunki, style czy fakty językowe (humor estradowy, humor żydowski, menippea, sarkazm, cynizm, obsceniczność, hiperbola).

W numerze specjalnym “Studia Rossica Posnaniensia” (2022, tom XLVII/ nr 1) pragniemy skupić się na odkrywaniu nowych perspektyw w badaniach nad humorem i satyrą od pieriestrojki do czasów Putina i pandemii COVID-19. W obecnym okresie próby warto przypomnieć, że oba pojęcia mają długą historię w kontekście rozwoju literatur, języków i kultur słowiańskich. Humor i satyra zawsze były i nadal pozostają ważnym medium refleksji nad najbardziej kluczowymi kwestiami, dotyczącymi ludzkiej egzystencji. Chcielibyśmy kontynuować dyskusję nad złożonością przywołanego problemu we wszystkich jego wariantach, ukazując wielość możliwych perspektyw badawczych, obejmujących także nowe rozważania teoretyczne, metodologie eksperymentalne, podejścia komparatystyczne i interdyscyplinarne. Z całą pewnością nie jest to temat, który określić można mianem zamkniętego lub całkowicie opracowanego. W niniejszym numerze planujemy skupić się szczególnie na kwestiach, związanych z humorem i satyrą u schyłku istnienia Związku Radzieckiego i po jego rozpadzie, jako że jest to okres mniej rozpoznany w badaniach, a jego analiza może przyczynić się do reinterpretacji zjawisk dotyczących zarówno przeszłości, jak i czasów obecnych. W kontekst ten wpisuje się, przykładowo, zauważalna w memach internetowych popularność nawiązań do retoryki czasów sowieckich czy unikalne formy gatunkowe, współegzystujące, kontrolujące lub konkurujące z przyjętymi konwencjami w literaturze współczesnej i postmodernistycznej. Jednym z nich jest *gossmeh* (*госсмех)*, humor regulowany przez państwo, który przypuszczalnie odpowiadać ma gustom masowym, postrzegany jako odpowiednik radzieckiego humoru dysydenckiego[1]. Choć przez niektórych ten typ humoru może być odrzucany jako „nieśmieszny” czy pozbawiony społecznego krytycyzmu, ogromna popularność kina radzieckiego w XXI wieku, między innymi, motywuje, by przyjrzeć się bliżej aktualnemu znaczeniu tego zjawiska, wykraczając poza kontekst tekstów dysydenckich. Inne kwestie, którym można byłoby się przyjrzeć to, przykładowo, pytanie, w jakim stopniu podział między humorem regulowanym przez państwo a humorem dysydenckim pomaga nam (lub nie) zrozumieć humor jako taki oraz, czy w dzisiejszej Rosji kulturalna działalność satyryczna skierowana do masowego odbiorcy może być traktowana jako *gossmeh* czy też inny termin powinien zostać wypracowany w tej sferze.

Najnowsze badania nad podejmowanymi zagadnieniami potwierdzają zarówno aktualność problematyki, jak i jej popularność. Publikacja, w Rosji i poza jej granicami, ogromnej ilości zbiorów dowcipów radzieckich miała z pewnością wpływ na rozpowszechnienie niektórych mitów, w tym przekonania, że humor radziecki przyczynił się do rozpadu Związku

Radzieckiego czy też stanowił formę władzy obywatelskiej[2]. Badania nad nowym życiem żartów stalinowskich pokazują z kolei, w jaki sposób te same dowcipy były cały czas poddawane „recyklingowi" aż do ery putinowskiej oraz uświadamiają proces gwałtownych przemian, jakim ulegała tematyka żartów, łącznie z występującymi w nich osobami dysydentów, niejednokrotnie stanowiąc źródło parodii i pociechy dla społeczeństwa w trudnych czasach. „Transformacja pokazuje, jak niebezpieczne bywa używanie dowcipów jako źródła informacji o rzeczywistości lub też o nastawieniu ludzi do tej rzeczywistości"[3].

2) Potencjalne tematy i obszary dyskusji mogą dotyczyć, ale nie są ograniczone do, następujących kwestii:

- Nowe rozważania teoretyczne związane z aktualnym rozumieniem pojęcia satyry, hybrydyzacją konwencji gatunkowych, fundamentalnymi modelami oraz koncepcjami komizmu i humoru w kulturze rosyjskiej;
- Recepcja humoru radzieckiego w XXI wieku, np. aforyzmów Fainy Raniewskiej w Internecie czy też dziedzictwa ZSRR w serwisie YouTube lub na innych platformach internetowych;
- Nowe perspektywy badań nad humorem społecznym: gender, relacje klasowe i etniczne, sfery tabu, anegdoty o *Nowych Ruskich*, korona-dowcipy;
- Polityczne i historyczne wierszyki z lat 80., 90., 2000. – satyra typu *ad-hominem* (o Breżniewie, Gorbaczowie, Jelcynie, Czernomydrynie, Ziuganowie, Żyrinowskim, ale także Clintonie, Kohlu, etc.)
- Gatunki, style i media: *gariki*, *gubariki*, *dwuszki*, aforyzmy, opowiadania, bajki, *kukly*;
- Humor w rosyjskich komediach jako adaptacja tradycji literackich i filmowych, takich jak np. gogolowska karykatura i absurd, naśladowanie wizualnej maniery Chaplina (Muratowa, Surikowa, Bortko, Todorowski, Rogożkin, etc.);
- Intertekstualność jako rozwinięcie wątków, motywów, tradycji literackich we współczesnych tekstach kultury (Koroliow, Pielewin, Sorokin, Krusanow, Aksionow etc.);

3) Terminy i organizacja procesu wydawniczego:

Termin zgłoszenia abstraktów: 28.02.2021
Decyzja zespołu redaktorów o przyjęciu propozycji artykułów: 15.03.2021
Termin zgłoszenia artykułów: 31.08.2021
Wyniki recenzji: 30.10.2021
Termin zgłoszenia artykułów po korekcie: 02.01.2022
Publikacja numeru: 30.06.2022
Język artykułów: rosyjski, niemiecki, angielski, polski;

Abstrakty (1000-1500 znaków, w języku artykułu) prosimy przesyłać pocztą elektroniczną do redaktorów naukowych numeru: Prof. Prof. h.c. Dr Michael Düring (dueringm@slav.uni-kiel.de), Dr Elisa Kriza (elisa.kriza@uni-bamberg.de), Prof. UAM dr hab. Beata Waligórska-Olejniczak (beata.waligorska@amu.edu.pl) do 28 lutego 2021 roku.

Uprzejmie prosimy o zgłaszanie kompletnych artykułów (25,000-40,000 znaków ze spacjami, łącznie z bibliografią) poprzez platformę OJS dostępną na stronie: https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/login
Szczegółowe wskazówki dla autorów można znaleźć na stronie:
https://pressto.amu.edu.pl/index.php/strp/about/submissions

Więcej informacji o czasopiśmie i jego indeksacji dostępnych jest na stronie czasopisma: http://srp.amu.edu.pl/en/about-the-journal/

[1] Dobrenko, Yevgeniy A. (Sostavitel′ bloka) “Gossmekh”, *NLO*, 3 (121), 2013.
[2] Kristof, Nicholas. “To Beat Trump, Mock Him”. *The New York Times*. 26 September 2020; Aron, Leon. “Russian Jokes Tell the Brutal Truth”. *The Atlantic*. 29 November 2019.
[3] Kozintsev, Alexander. “Stalin Jokes and Humor Theory”. *Russian Journal of Communication*, 2:3-4, 2009:199-214 (204).